Skończyliśmy omawiać lektury z pozytywizmu, dzisiaj lekcja Podsumowująca. Nie będziemy zaczynać nowej epoki, dlatego lekcje do wakacji poświęcimy na utrwalanie wiedzy i ćwiczenia dotyczące rozprawki i nauki o języku

Temat: Podsumowanie wiedzy o epoce pozytywizmu

W poniższej prezentacji macie najważniejsze pojęcia związane z epoką

https://prezi.com/rqhrfgahvlrj/pozytywizm/

Proszę przepisać lub wydrukować tabelkę - wiedza o epoce

POZYTYWIZM (1864-1890)

• **Początek**
1864 – klęska powstania styczniowego, pożegnanie ideałów romantyzmu
• **Koniec**
1890 – początek Młodej Polski, debiuty poetów młodopolskich, jak:
  • Jan Kasprowicz,
  • Kazimierz Przerwa-Tetmajer,
  • Leopold Staff

• **Epoka – następca wielkiego romantyzmu.** • **Epoka po klęsce powstania styczniowego – czas żałoby narodowej i rozczarowania ideą walki, spisku, buntu.** • **Czas kultu pracy, użyteczności, ponownej wiary w naukę.** • **Czas prozy.**
Cztery hasła pozytywistów warszawskich

- **praca u podstaw** – rozwój szkolnictwa podstawowego, szerzenie oświaty wśród ludu
- **praca organiczna** – w myśl zasad organicyzmu – reformować wszystkie warstwy organizmu, jakim jest społeczeństwo
- **emancypacja kobiet** – zwiększenie uprawnień społecznych i politycznych kobiet, rozszerzenie ich dostępu do edukacji i pracy
- **asymilacja Żydów** – włączenie ludności żydowskiej w obręb społeczeństwa polskiego

Realizacja

Powieść historyczna	**Realizm**	**Nowelistyka**	**Poezja**

Krzyżacy, *Trylogia – Ogniem i mieczem*, *Potop*,*Pan Wołodyjowski* – Henryka Sienkiewicza:
• idea świetności dawnej Polsk idealizacja sarmatyzmu
  • zwycięstwa wobec licznych zagrożeń: Krzyżaków, Szwedów, Kozaków, Turków
  • obraz Polski z XVII wieku – *Trylogia*
  • Polska średniowieczna – Krzyżacy
  • dea wiary katolickiej i kult Matki Boskiej
• postulat pokrzepienia serc
	• **miasto, społeczeństwo** – *Lalka* Bolesława Prusa
	•**dwór wiejski** – *Nad Niemnem* Elizy Orzeszkowej
	• **praca** – Lalka
	• **powstanie styczniowe** (temat patriotyczny) – *Nad Niemnem* – *Lalka*
	• s**ytuacja kobiet** Lalka
		• **zacofanie wsi** – *Szkice węglem*
		• **tematyka żydowska** – *Mendel Gdański*
		• **temat niedoli dziecka** – *Janko Muzykant* – *Antek*
		• **powstanie styczniowe** – *Gloria victis*
		• **natura ludzka** – *Kamizelka* – *Katarynka*
			• **Adam Asnyk** temat przeszłości, następstwa pokoleń, patriotyzm – *Do młodych* – *Daremne żale* – sonety *Nad głębiami*
			• **Maria Konopnicka** temat patriotyczny, – *Rota*

• niezapomniane kreacje bohaterów: Skrzetuski, Kmicic, Zagłoba, Mały Rycerz			

Poeci epoki pozytywizmu

Adam Asnyk (1838-1897) – autor wiersza *Do młodych*

Walczył w powstaniu styczniowym, po którym ukrywał się poza krajem, zdobywając rozległe wykształcenie. Czynnie propagował idee pozytywistyczne, wcielając w życie program pozytywistyczny. Biografia Asnyka obfituje w fakty charakterystyczne dla epoki – jak zakładanie kół samokształceniowych, wspieranie edukacji dzieci chłopskich
– zdecydowanie różni się od biografii poetów romantycznych.

Maria Konopnicka (1842–1910) – autorka *Roty*

Poetka, autorka bajek dla dzieci w swoich utworach ukazała wiejską niedolę. Zaczęła tworzyć w wieku dojrzałym, po tym, jak zdecydowała się na zrezygnowanie z nieudanego małżeństwa. Z tego związku miała sześcioro dzieci. Musiała samodzielnie zapewnić im byt, zatem decyzja ta była aktem dużej odwagi. Konopnicka odniosła sukces. W dowód uznania otrzymała od społeczeństwa dworek w Żarnowcu.

Gatunki

- **Nowela**
  Zwięzły, prozatorski utwór narracyjny o wyraziście zarysowanej akcji i jednowątkowej fabule, dokładnie przedstawiający wybraną tendencję. Przykłady: Kamizelka Prusa, Miłosierdzie gminy Konopnickiej.

- **Opowiadanie**
  Podobne do noweli, lecz różni się od niej brakiem ścisłych reguł kompozycyjnych, możliwością wystąpienia dygresji, partii refleksyjnych, eksponowaniem punktu widzenia narratora decydującego o sposobie przedstawiania treści. Przykłady: *Antek* Bolesława Prusa, *Nasza szkapa* Marii Konopnickiej.

- **Powieść realistyczna**
  Przedstawia pogłębione portrety bohaterów na tle szeroko zarysowanego społeczeństwa, realia, zawiera szczegółowe opisy konkretyzujące czas i miejsce akcji. Przykłady: *Lalka* Bolesława Prusa, *Nad Niemnem* Elizy Orzeszkowej.
- **Powieść historyczna**
  Przedstawia przeszłość, ale na podstawie wnikliwych studiów autora odnosi się także do XIX-wiecznej współczesności, na przykład analizuje procesy społeczne, charakterystyczne dla tego wieku. Przykłady: *Faraon* Bolesawa Prusa,*Krzyżacy*, *Trylogia* i *Quo vadis* Henrzka Sienkiewicza.

Dziedzictwo epoki

- **Proza realizmu** – w pozytywizmie realizm rozkwita. Idea przedstawienia prawdy o świecie, ludzkiej naturze, realnych wyznaczników życia bardzo sprzyja ideologii epoki. Dlatego jej symptomem i dorobkiem jest dobra powieść realistyczna (w Polsce *Lalka* czy *Nad Niemnem*), rozwój nowelistyki, opowiadań, krótkich form prozatorskich
  – do dziś chętnie czytanych.
- **Złoty okres nowelistyki polskiej** – na czas pozytywizmu przypada powstanie największej ilości i najlepszych nowel polskich. Piszą je najważniejsi twórcy: Eliza Orzeszkowa, Bolesław Prus, Henryk Sienkiewicz. Utwory te obrazują ówczesny świat i jego problemy.
- **Rozwój prasy** – nigdy dotąd prasa nie była aż tak ważna dla ogółu życia kulturalnego. Współtworzą ją, jako dziennikarze i felietoniści, najważniejsi pisarze i myśliciele epoki! W niej też publikowana jest w odcinkach większość ówczesnych powieści. Najważniejsze pozytywistyczne pisma to *Przegląd Tygodniowy*, *Kurier Codzienny*, *Kurier Warszawski*, *Kurier Poranny*, *Ateneum*, *Niwa*. Prasa staje się na długie lata najważniejszym medium.
- Polska powieść historyczna w wydaniu Henryka Sienkiewicza – jego powieści to coś więcej niż dzieła literackie
  – to zdarzenie w kulturze narodu. Osiągnęły wielką popularność, spełniły ideę pokrzepienia serc, stały się wspólnym dobrem, kształtowały patriotyzm i historyczną świadomość Polaków.

Ważne pojęcia

- **Scjentyzm**
  Idea głosząca, że nauka jest jedyną metodą wyjaśniania zjawisk rzeczywistości. Zdaniem scjentysty istnieje tylko to, co jest poznawalne metodami naukowymi i co poddaje się naukowemu, ścisłemu i rzeczowemu opisowi.

- **Realizm**
  Nazwa epoki literackiej i nurtu literackiego datującego się w Europie od mniej więcej lat 30. do 70. XIX wieku. Podstawowym celem twórców epoki było odwzorowanie w utworach rzeczywistości w jak największym stopniu. Najważniejsze kategorie estetyczne to: szczegółowość, opis, prawdopodobieństwo realistyczne. Realizm to czas dominacji prozy nad innymi rodzajami literackimi – wielkiego rozkwitu powieści i nowelistyki. Mianem realizmu określamy też konwencję w literaturze i sztuce – współistniejąca z innymi tendencjami we wszystkich epokach. Realizm to także postawa człowieka racjonalnie traktującego rzeczywistość, sceptycznego wobec irracjonalnych
  czy fantastycznych teorii.

- **Organicyzm**
  To pojęcie nauka zawdzięcza Herbertowi Spencerowi. Filozof ten sformułował teorię przyrównującą społeczeństwo
  do rozwiniętego, żywego organizmu. I tak jak w owym żywym organizmie – niewłaściwe działanie jednego z organów odbija się na pracy innych, a w konsekwencji powoduje poważne zaburzenia całości, tak i w społeczeństwie awaria jednego z elementów może oddziaływać na wszystkie inne. W przypadku społeczeństwa owymi organami są instytucje
  i grupy społeczne.

- **Ewolucjonizm**
  Społeczeństwo podlega ciągłemu rozwojowi opartemu na doborze naturalnym. Rozwiązania gorsze są odrzucane na rzecz lepszych. Życie społeczeństw cechuje ciągły postęp.

- **Utylitaryzm**
  Idea powszechnej użyteczności – literatura, sztuka, życie ludzkie powinny przynosić pożytek społeczeństwu.

- **Metoda milieu**
  Jedna z technik twórczych literackiego realizmu. Polega na przedstawianiu bohatera pośrednio – za pomocą dość szczegółowego opisu jego otoczenia, rzeczy, przyzwyczajeń.

Temat: Wypowiedź argumentacyjna. Struktura rozprawki problemowej. Rozprawka problemowa i interpretacyjna.

Zajmiemy się teraz strukturą rozprawki problemowej. Ta forma wypowiedzi jest Wam już znana, mówiliśmy o niej spróbujemy sobie jeszcze utrwalić pewne schematy Wykonujecie zamieszczone w materiale ćwiczenia i zapisujecie dla siebie ważne informacje (te wytłuszczone)

Obejrzyjcie materiał znajdujący się pod poniższym linkiem:

https://www.youtube.com/watch?v=8BMacJ3RM8c

Znajdziecie tu informacje na temat:

Dlaczego umiejętność pisania rozprawki przydaje się w życiu

Jaka jest różnica między tezą a hipotezą, jaka jest forma hipotezy?

Omówienie schematu rozprawki, ile miejsca trzeba poświęcić na jej części,

Czym są argument i przykład, jak je rozróżniać

Przykłady zwrotów językowych służących kompozycji, sposób wprowadzania cytatu, słowa budujące spójność.

Rozprawka

Rozprawka jest formą wypowiedzi, która ma ściśle określone reguły kompozycyjne. To wypowiedź pisemna, w której rozpatrujemy jakiś ważny problem. Najczęściej staramy się coś udowodnić, kogoś przekonać, odpowiedzieć na postawione pytanie, rozwiać jakieś wątpliwość.

Rozprawka wymaga przy tym od autora zajęcia jasno wyrażonego stanowiska wobec tematu Swoje stanowisko trzeba należycie uzasadnić, posługując się logicznymi argumentami i przykładami.

1. Co to takiego jest rozprawka?
Rozprawka - dłuższa forma wypowiedzi pisemnej. Jest ona wynikiem rozważań nad określonym zagadnieniem. Oparta jest na rozumowaniu, wyjaśnianiu, uzasadnianiu i wnioskowaniu. Temat rozprawki jest pytaniem lub zawiera w sobie jakiś problem, który wymaga rozwiązania i udowodnienia.
2. Pojęcia związane z rozprawką
Teza - zdanie, pogląd, którego jesteśmy pewni. Tezą może być np. „Czytanie rozwija wyobraźnię", „Matematyka pomaga w nauce logicznego myślenia".
Hipoteza - zdanie, pogląd, co do którego nie jesteśmy jeszcze przekonani. Formułujemy ją w formie pytania. Przykładem może być następujące sformułowanie tematu „Czy czytanie rzeczywiście rozwija wyobraźnię? W swojej pracy postaram się rozważyć ten problem.

Argumenty - dowody potwierdzające słuszność opinii wyrażonej we wstępie (tezy lub hipotezy).

Kontrargumenty - dowody świadczące o tym, że opinia wyrażona we wstępie (teza lub hipoteza) nie jest słuszna.
Pod poniższym linkiem znajduje się ciekawy materiał dotyczący argumentacji:

https://www.youtube.com/watch?v=QqrH_iEWO0I

Rozprawka musi posiadać:

1. **Wstęp (wprowadzenie do tematu naszych rozważań, w którym formułujemy tezę lub hipotezę, w przypadku hipotezy pamiętamy, aby teza została przedstawiona w zakończeniu jako nasze stanowisko)**
2. **Rozwinięcie (w którym występują co najmniej trzy argumenty/kontrargumenty poparte przykładami, jeśli do tematu dołączony jest tekst jego analiza pod kątem tematu jest obowiązkowym elementem, który musi znaleźć się w rozwinięciu)**
3. **Zakończenie (w którym nasze wywody zostają podsumowane, a nasze stanowisko potwierdzone)**

Ważne jest, aby każda „nowa myśl", każda część rozprawki rozpoczynała się od nowego akapitu.

Tezą może być np. „Czytanie rozwija wyobraźnię", „Matematyka pomaga w nauce logicznego myślenia".

Hipoteza – stwierdzenie, co do którego nie mamy pewności, czy jest słuszne, i zamierzamy je udowodnić, Zastanawiam się czy czytanie rozwija wyobraźnię. Nie mam pewności czy matematyka pomaga w nauce logicznego myślenia

Sposób argumentowania zależy od decyzji piszącego, ale też w dużej mierze od rodzaju rozprawki. Jeśli rozprawka zaczyna się od tezy, należy tezę poprzeć argumentami i stosownymi przykładami. Jeśli początkiem rozprawki jest hipoteza, mamy do wyboru już trzy sposoby pisania:

- roboczo zakładamy, że hipoteza jest prawdziwa, i argumentujemy tak, by to udowodnić,
- roboczo zakładamy, że hipoteza jest nieprawdziwa, i argumentujemy tak, by to udowodnić,
- nie jesteśmy pewni i przytaczamy argumenty zarówno „za", jak i „przeciw"; na końcu oceniamy je i stawiamy taką tezę, za którą przemawiają ważniejsze i bardziej przekonujące argumenty.

3. Plan rozprawki
Pisząc rozprawkę bardzo ważne jest, aby uprzednio napisać jej plan. Ułatwi to znacznie pracę nad tekstem i pozwoli przyjrzeć się dokładnie każdemu z punktów, które później należy odpowiednio rozwinąć. Plan jest uniwersalny, można go dopasować do każdego tematu rozprawki bez konieczności całkowitego zmieniania formy poszczególnych punktów.

Przykładowy plan rozprawki, na którym można się opierać przy pisaniu własnych rozprawek.
I Wstęp (teza, hipoteza)
Czy warto uczyć się języków obcych? Czy ich znajomość jest w dzisiejszym świecie naprawdę niezbędna?

II Rozwinięcie (argumenty, kontrargumenty)
1. Znajomość języków obcych pomaga porozumiewać się z obcokrajowcami (argument) podróże, przyjaźnie zagraniczne (przykład).
2. Dzięki tej znajomości łatwiej znaleźć dobrą pracę.(argument)W dużych zagranicznych firmach często poszukiwani są pracownicy znający języki obce (przykład)

3. Dzięki znajomości języków obcych rozumiemy obcojęzyczne programy telewizyjne(argument)Możemy dowiedzieć się ciekawych rzeczy, rozwijać nasze horyzonty.

III Zakończenie (sformułowanie stanowiska, podsumowanie argumentacji)
Myślę, że przykłady, które przedstawiłam są niezbitym dowodem na to, że nie tylko warto uczyć się języków obcych, ale władanie nimi stało się we współczesnych czasach koniecznością.

4. Przykładowa rozprawka
Poniższa rozprawka jest częściowo związana jest z planem rozprawki z punktu poprzedniego.

W dzisiejszych czasach chyba nikt nie wątpi w to, że warto uczyć się języków obcych. Obecnie ich znajomość stała się wręcz koniecznością.

Najważniejszym według mnie argumentem, przemawiającym za słusznością mojej opinii jest to, że sprawne posługiwanie się językami innych narodów umożliwia porozumiewanie się z obcokrajowcami. Myślę, że każdy z nas ma świadomość potrzeby kontaktu z mieszkańcami innych krajów. Wyobraźmy sobie, że jesteśmy gdzieś na Lazurowym Wybrzeżu i nagle zepsuł się nam samochód. Język polski nie jest tam popularny, toteż nie możemy liczyć na to, że wytłumaczymy komuś co się stało, i że chcemy podjechać do najbliższego warsztatu samochodowego. Pozostaje nam wprawdzie język gestów, ale on nie zawsze jest skuteczny.

Posługiwanie się jakimś popularnym w świecie językiem jest potrzebne także w innych sytuacjach, szczególnie, gdy poszukuje się pracy. Obecnie, pracodawcy stawiają coraz większe wymagania. Okazuje się, że pracownik znający co najmniej jeden język obcy jest potrzebny nie tylko w firmie zagranicznej czy z takową współpracującej, lecz nawet w polskiej firmie. Kiedyś może wydawało się to śmieszne, ale teraz już nikogo nie dziwi.

Oczywiście znając języki obce mamy większe szanse na znalezienie satysfakcjonującej nas pracy. Mogę tu posłużyć się przykładem mojej kuzynki, Ewy. Włada ona czterema językami, co pomogło jej znaleźć pracę w bardzo dobrze prosperującej firmie z kapitałem zagranicznym. Jej pomoc w utrzymywaniu kontaktów handlowych z kontrahentami z kilku krajów Europy była tak istotna i przyniosła takie zyski, że Ewa szybko awansowała, robi to co lubi i dzięki licznym podróżom zagranicznym może spełniać swe marzenia.

Przejdę teraz do kolejnych, ważnych według mnie argumentów świadczących o potrzebie nauki języków obcych. Weźmy pod uwagę chociażby szerokie możliwości wynikające z korzystania z Internetu. Dzięki niemu możemy się wiele nauczyć, przeczytać w oryginale książkę, której jedyny egzemplarz znajduje się w bibliotece w Nowym Jorku, poznać ludzi zamieszkujących odległe zakątki świata. Oczywiście jest to możliwe tylko wtedy, gdy znamy chociaż jeden język, którym posługuje się duża liczba ludzi różnych narodowości.

To co napisałam nie ukazuje wszystkich korzyści płynących ze znajomości języków obcych. Myślę jednak, że te argumenty, które przedstawiłam są niezbitym dowodem na to, że nie tylko warto uczyć się języków obcych, ale władanie nimi stało się we współczesnym świecie wręcz koniecznością.

Zwróćcie uwagę, że podczas wprowadzania kolejnych argumentów unikamy zwrotów: „po pierwsze…" „po drugie…" „pierwszym, drugim, kolejnym argumentem…" na tym etapie edukacji staramy się, aby tekst był płynny, dzięki czemu nie tracimy punktów za schematyczność wypowiedzi.

Wykonajcie poniższe ćwiczenia.

Ćwiczenie 1. Przydziel poniższe zdania do miejsca ich wystąpienia w rozprawce.

1) Na początku mojej pracy pragnę wyjaśnić kwestię autorytetu.

2) Jestem pewna, że przytoczone przeze mnie argumenty potwierdzają tezę postawioną na samym początku, a mianowicie, że „Człowieka można zniszczyć, ale nie pokonać".

3) Jeszcze raz podkreślę, że mój pogląd na ten temat jest jednoznaczny. Mimo, że nawet współcześnie istnieje wielu ludzi, którzy ponad dobro drugiego człowieka stawiają własny honor, ja na przekór rzeczywistości uważam, że dobro człowieka jest najważniejsze.
Z przyjemnością mogą potwierdzić postawioną przeze mnie tezę, że……

4) Przykładów w literaturze, potwierdzających ten argument jest całe mnóstwo. Zacznijmy od przytoczenia postawy Konrada z III cz. „Dziadów", który w Wielkiej Improwizacji dopuścił się nawet bluźnierstwa przeciw Bogu, a wszystko to w imię uczuć, emocji,
z którymi nie mógł sobie poradzić.

5) Ważną cechą dzięki której mogę nazwać Go autorytetem jest Jego ogromna i szeroka tolerancja.

6) Na pogrzeb papieża przybyło wiele milionów ludzi. Myślę, że Jan Paweł II na zawsze pozostanie w sercach I pamięci wszystkich ludzi i tym samym na zawsze będzie naszym autorytetem.

7) W pełni zgadzam się z tezą zawartą w temacie. Uważam, że powody dla których Antygona przeciwstawiła się władzy Kreona w imię honoru rodziny były słuszne i są godne szacunku.

WSTĘP	ROZWINIĘCIE	ZAKOŃCZENIE

Ćwiczenie 2. Do poniższych poleceń dopisz tezę lub hipotezę.

A) Media łączą czy dzielą pokolenia? Odwołując się do tekstu z podręcznika oraz własnych doświadczeń odpowiedz na pytanie. Pamiętaj o udowodnieniu swojego stanowiska. - ……..

B) „Prawdziwa miłość zawsze milczy – wyrazem prawdy są czyny nie słowa” - W. Szekspir. Wypowiedz się na ten temat odnosząc się do literatury i do innych dziedzin sztuki. - ……

Ćwiczenie 3. Przyporządkuj przykłady do argumentów.

PRZYKŁADY:

1. Główni bohaterowie rzadko ze sobą rozmawiali, za to w ich życiu było mnóstwo drobnych, miłych gestów, jak np. zaparzenie drugiej osobie ciepłej herbaty, spakowanie śniadania, cmoknięcie w policzek na powitanie, założenie szalika na szyję, przypominanie o zabraniu parasolki itp.
2. Najbogatszą w bohaterów - samotników była literatura romantyczna
3. Utworem oddającym w pełni bezgraniczną miłość matki do syna jest utwór Marii Konopnickiej pt. „Dym”. Narratorka opowiada o uczuciach matki nie wprost, ale poprzez opisy jej codziennych zajęć, które mają na celu zaspokojenie potrzeb ciężko pracującego syna

ARGUMENTY:

A. Miłość rodzicielska, matczyna jest bezinteresowną. Matka kocha swoje dzieci najbardziej, nawet jeżeli nie miałaby ku temu najmniejszych powodów, jest to piękny instynkt rodzicielski.
B. Wszystkie te małe rzeczy codziennie i o każdej porze dają nam dowód miłości drugiej osoby, a nie tylko w przypływie emocji, które znikają tak szybko, jak się pojawiły.
C. Jednym z przedstawicieli tej "gromadki" był Konrad główny bohater trzeciej części "Dziadów" Adama Mickiewicza. Uważa się on za jednostkę wybraną, przed którą stoją zadania przekraczające możliwości zwykłych śmiertelników, czuje w sobie moc, pozwalającą mu podnieść z grobu ojczyznę.

A – …..

B – …..

C - ……

Aby uporządkować swoją wiedzę skorzystajcie z poniższego linku (nie wykonujecie dołączonych do materiału zadań)

https://epodreczniki.pl/a/uczymy-sie-redagowac-rozprawke/Dq3DhzaTi

Ćwiczenie 4

Wysłuchanie fragmentów audycji *Retoryka nie dla polityka,*

https://www.polskieradio.pl/7/178/Artykul/306050,Retoryka-nie-dla-polityka

a) zastanówcie się nad poniższymi problemami i napiszcie odpowiedzi

• Czym jest retoryka?
• Kto jest twórcą retoryki?
• Jak należy rozumieć logos, etos i patos?
• Czym się różni retoryka od erystyki?
• Jak Arystoteles rozumie pojęcie toposu?

b) Wypiszcie co najmniej trzy tezy, które zostały sformułowane w audycji *Retoryka nie dla polityka.*

c) Zapiszcie kilka zdań, w których wykorzystacie sformułowania porządkujące logiczny i treściowy porządek wywodu. Możecie skorzystać z informacji zamieszonych w podanym wyżej materiale

d) Sformułujcie argumenty uzasadniające tezę, że nigdy nie jest za późno na naukę.

Wykonane zadania należy odesłać do 19.06